

Kan kommunreformer bädda för klarspråk?

Eivor Sommardahl

Nordisk klarspråkskonferanse 2015: Fra
myndig maktspråk til klar kommunikasjon

Kommunreformer i Norden

- **Sverige** (stor reform 1980) – i dag **290** kommuner
- **Danmark** (stor reform 2007) – i dag **98** kommuner
- **Finland** (hela 2000-talet) – i dag **317** kommuner
- **Norge** (inga stora kommunreformer sedan mitten på 1960-talet) – i dag **428** kommuner

Från enspråkigt till tvåspråkigt – eller tvärtom?

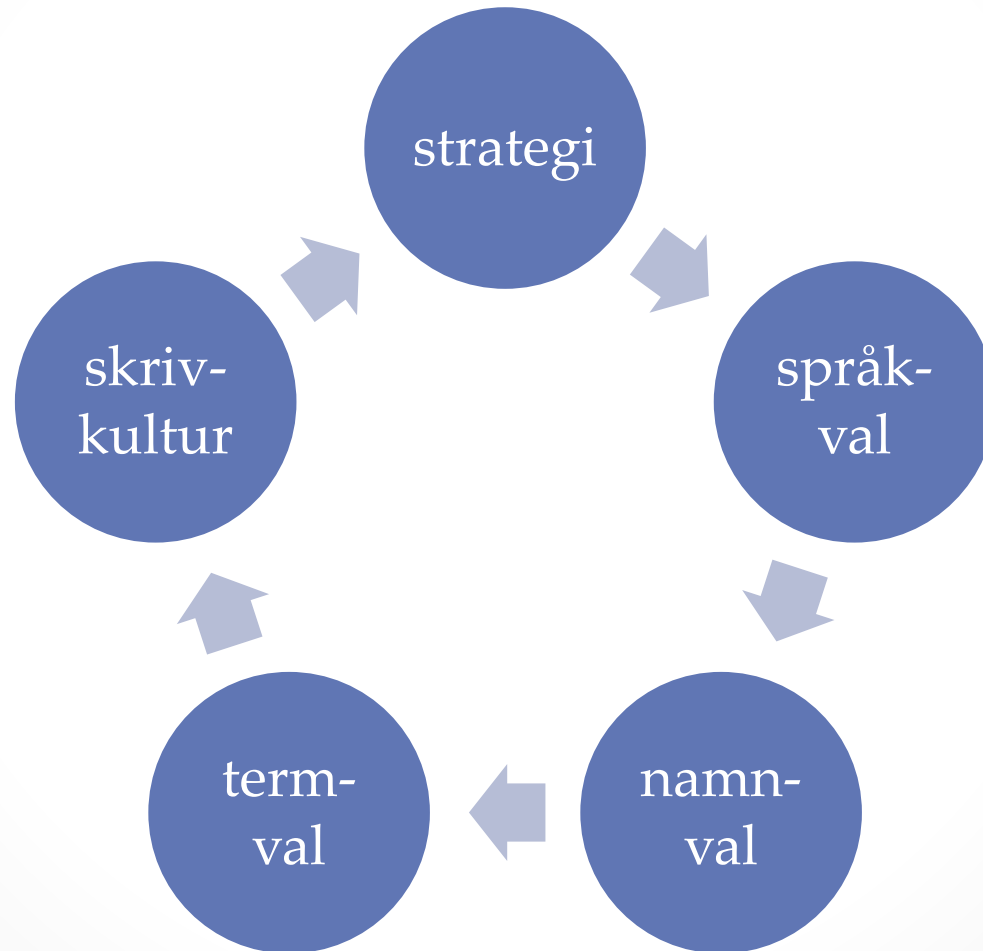
Finlands förra regeringen slog fast att enbart tvåspråkiga kommuner kan få språkbaserade statsbidrag. Resultatet blev att det från början av år 2016 kommer att finnas 33 tvåspråkiga kommuner i Finland. Bland dessa kommuner är svenskan majoritetsspråket i 11 kommuner. Alla de andra kommunerna på fastlandet är finskspråkiga.

Och sedan?

- Leder ändrade språkförhållanden till en systematisk översikt över texter som produceras i kommunen?
- Hur sköts översättningsarbetet och kan översättning bidra till klarare texter?

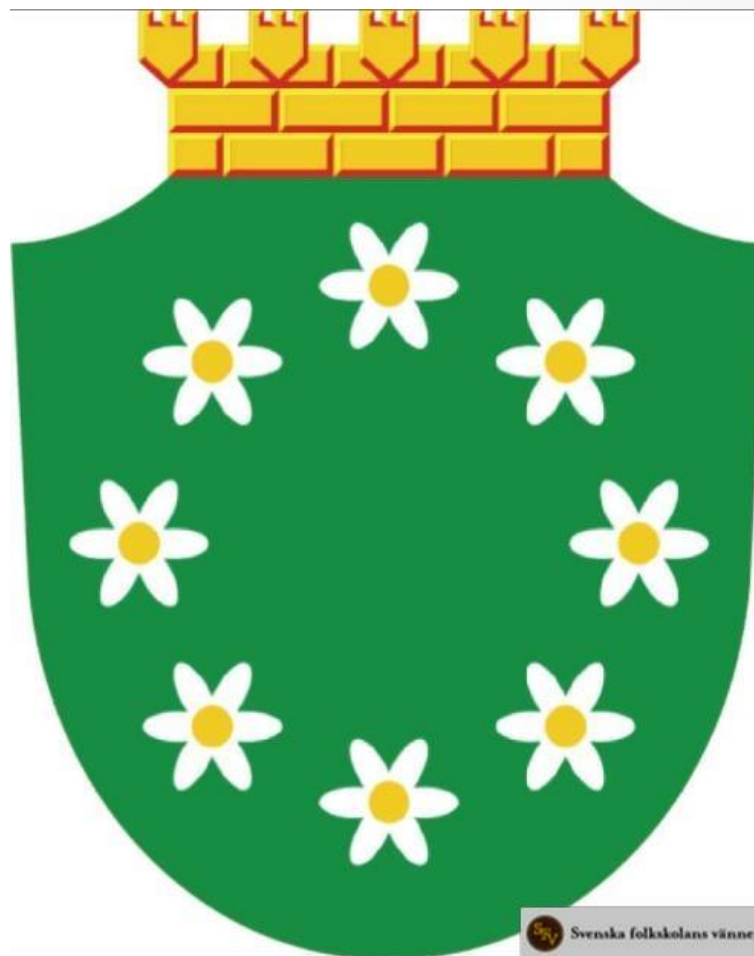
Många språkrelaterade beslut

Vid en kommunsammanslagning blir:

- god förvaltning ett måste
- maktkonstellationerna byggs upp på nytt
- öppnas möjligheter att skapa nya kanaler för medborgarinflytande

Kommunvapen – men vems?

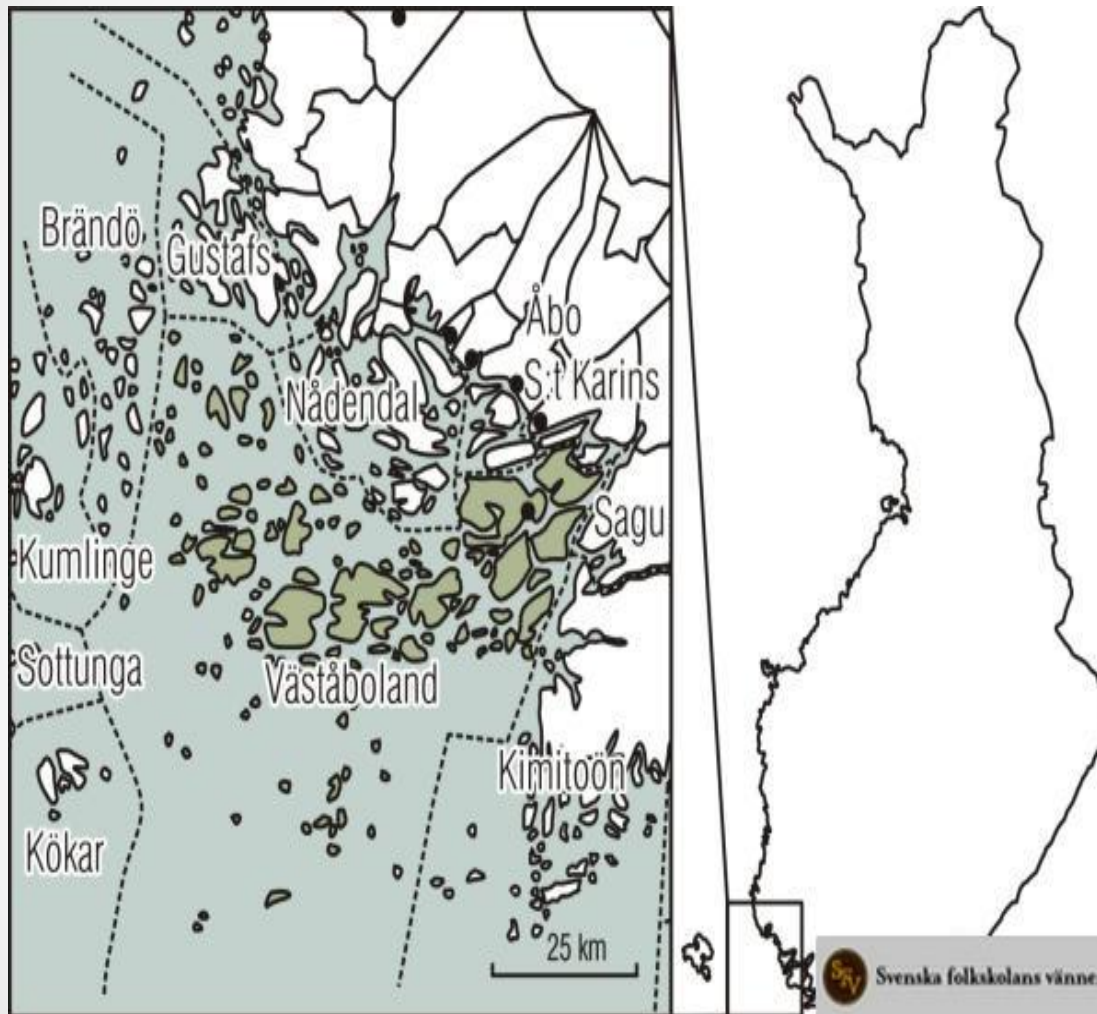

Kommunens namn – men vilket?

Kommunallagen (5 §) Kommunens namn

Beslut om **ändring av kommunens namn** fattas av fullmäktige. Innan beslut fattas skall **ett utlåtande i ärendet inhämtas hos forskningscentralen för de inhemska språken**. Vederbörande ministerium skall utan dröjsmål underrättas om namnändringen.
(19.12.1997/1198)

Pargas, Nagu, Houtskär, Korpo och Iniö = 2009 Väståboland 2012 Pargas

Kommunen Väståboland
(finska: Länsi-Turunmaa)
bildades 1.1.2009
genom sammanslagning
av kommunerna Pargas,
Nagu, Houtskär, Korpo
och Iniö. Kommunen
byte namn till Pargas
1.1.2012

< Språkhjälp

Institutet för de inhemska språkens databaser ger svar på dina språk- och namnfrågor. Här finns också länkar till olika språkliga källor, som ordböcker och ordlistor samt språkvårdsorgan.

Namnshjälp

[Startsidan](#) > [Språkhjälp](#) > [Namnhjälp](#) > [Ortnamn](#) > Kommunnamn

Myndigheters namn

Ortnamn

Svenska ortnamn i Finland
Namnledslexikon
Namn på länder på sju språk
Namn på orter i Finland på olika språk

Kommunnamn

Personnamn

Partinamn

Kommunnamn

Vad en kommun ska heta bestäms i kommunens fullmäktige. Är det ett namn på en ny kommun som uppstår genom en kommunsammanslagning, måste namnet godkännas av kommunfullmäktige i alla de kommuner som är med i sammanslagningen.

Har det nya namnet inte tidigare betecknat en av de kommuner som ingår i den nya kommunen, ska man begära ett utlåtande om det nya namnet från Institutet för de inhemska språken. Detta gäller såväl det svenska som det finska namnet om kommunen har namn på båda språken. Om kommunerna inte kan komma överens om den nya kommunens namn, bestäms detta av inrikesministeriet.

Rekommendationer om namnet på en ny sammanslagen kommun

(Baseras på Svenska språknämndens rekommendation från 2006.)

1. Etablerade namn bör bevaras i så hög grad som möjligt, bl.a. så att tidigare kommunnamn bevaras som namn på kommun- eller stadsdelar eller på bostadsområden.

Exempel: *Lappfjärd* som numera är en del av Kristinestad och *Degerby* som är en del av Ingå kommun. Kommunerna bör även

Läs mer:

- Bestämmelserna om namn på nya kommuner finns i 8 § i [kommunstrukturlagen](#)
- Språknämndens [Rekommendation om namn på sammanslagna kommuner](#) (Språkbruk 1/2006)

Lästips:

- Om namnplanering inom tvåspråkiga områden (Paikkala, Aikio & Slotte i Språkbruk 3/2001)

”Kommunspecifika” termer

- Vems termer blir gällande och hur sker valet mellan olika alternativa termer när en enhetlig terminologi saknas (t.ex. inom sjukvård, socialvård, äldreomsorg)?
- Vem beslutar lokalt, nationellt, inom EU osv?

Förslag i Klart myndighetsspråk – ett handlingsprogram (2014)

”I enlighet med Nationalspråksstrategin ska det inrättas en nationell termbank för förvaltningen: en offentlig databas som är gemensam för staten och kommunen.”

Jfr Rikstermbanken i Sverige

Samma "kommunspråk"

- Vi har vår dotter hos en privat dagmamma, funkar kanon. Det heter "**enskilt familjedaghem**" på kommunspråk ...
- Malmö ska ju **förtätas** som det heter på kommunspråk
- Dessa "brandkårsuttryckningar" resulterar i "**frimärksplaner**", som det heter på kommunspråk
- Ett **långsiktigt arbete**, som vi säger på kommunspråk.

Finlands Kommunförbunds klarspråksprojekt Rakt på sak 2010-2013

– och vad hände sedan?

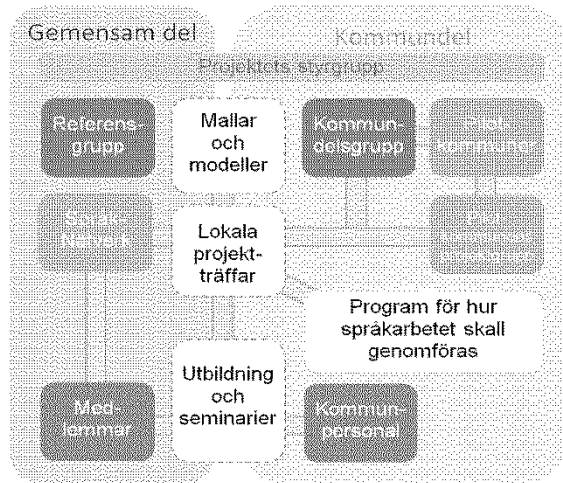
Kommundelen i projektet Rakt på sak

Rakt på sak är ett projekt för att höja kvaliteten på servicen till invånarna och samtidigt minska avståndet mellan kommunalt beslutsfattande och kommuninvånarna med ett klarare språk som grund för kommunikationen.

Projektet skapar skraddarsydda modeller, mallar och exempel för ett klarare språk i kommunikationen mellan beslutsfattare och invånare, som kan användas både på svenska och finska. Avsikten är att bygga upp ett virtuellt nätverk för kommuner oberoende av geografiskt läge för att tillsammans arbeta med språkfrågor. I projektet rekryteras några pilotkommuner som skapar program för att förbättra språkbruket i kommunen.

I förlängningen är målet att aktivera och uppmuntra anställda i kommunerna att utveckla sin språkliga kompetens och se språket som ett viktigt verktyg och en resurs i kommunikationen med invånare och kunder.

Projektet genomförs i flera faser åren 2010 – 2012, en del överlappande och andra parallella. Projektet inleds under våren 2010.

1. Bakgrund och innehåll till kommundelen av projektet

I kommundelen av projektet formulerar pilotkommunerna en egen programförklaring för arbetet med bättre språkbruk i kommunen. Målet är också att tillsammans med projektets referensgrupp ta fram ett exempelprogram som kan användas också i andra kommuner.

Vässa dina argument.
Använd klarspråk.

Lär dig mer om hur du kan använda
klarspråk i din kommun. www.raktpasak.fi

Vad hände i pilotkommunerna?

1. Vem hade tid och intresse för språkliga frågor?
2. Vem ansvarade för klarspråksarbetet?
3. Vem bestämde om nya skrivtraditioner?
4. Vems texter fick stå modell?

Vem kan ändra skrivkulturen på en kommun?

Makten och möjligheterna att driva på klarspråksarbetet i samband med en kommunreform finns helt klart åtminstone hos:

- Kommunledningen
- Kommunikationscheferna
- Förvaltningscheferna
- Kommunsekreterarna

Naturligtvis med stöd av språkansvariga och personalutbildningen.

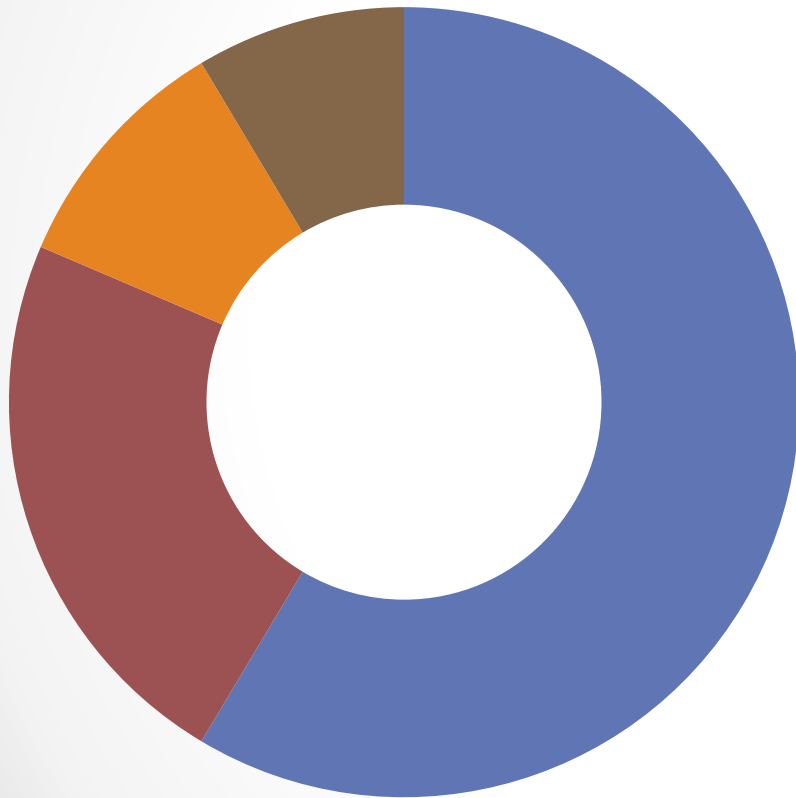
Vad kan ändra skrivkulturen inom hela den offentliga sektorn?

Handlingsprogrammet för ett klarare myndighetsspråk publicerades i januari 2014 och programmet innehåller flera konkreta förslag på hur myndigheterna kan förbättra sitt språk.

- Klarspråkstips för myndigheter
- Klarspråkstips för anställda

Hjulet är redan uppfunnet!

- Nationella handlingsprogram för klart myndighetspråk kan motivera?
- Staten och kommunförbunden kan erbjuda termdatabaser?
- Språkvården kan erbjuda klarspråkshjälpmedel?

Makten att förändra finns åtminstone hos:

- Staten
- Kommunen
- Varje enskild anställd
- Språkvården

Lästips

1. Den nya kommunen. En studie av tidigare kommunsammanslagningar (2013)

2. Ett språk eller två? - förvaltningsmodeller för tvåspråkiga kommuner

Utredningen finns tillgänglig i sin helhet på **Tanke-**
smedjan Magmas webbplats www.magma.fi
den **2 juni 2015 efter kl. 12**